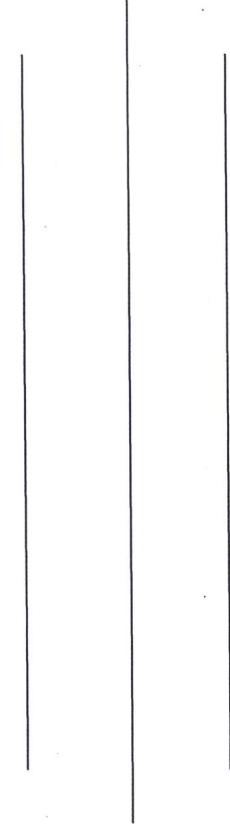

दूर-चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) तथा अनलाइन स्वास्थ्य सेवा

कार्यविधि

२०७७

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
उपचारात्मक सेवा महाशाखा

२०७७

प्रस्तावना

जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५को दफा ५ को उपदफा (१) र जनस्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७७ को नियम ५ को उपनियम(५) बमोजिमको दुर चिकित्सा सेवा संचालन कार्यलाई नियमन, व्यवस्थापन र जबाफदेही बनाउन वाञ्छनीय भएकोले मन्त्रालयले जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो कार्यविधि जारी गरेको छ ।

परिच्छेद—१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो कार्यविधिको नाम "दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) तथा अनलाइन स्वास्थ्य सेवा कार्यविधि, २०७७ रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि मन्त्रालयले स्वीकृति गरेको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा;

(क) "अनलाइन तथा अफलाइन स्वास्थ्य सेवा" भन्नाले इन्टरनेट वा अन्य बिद्युतीय माध्यमबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवालाई सम्झनुपर्छ ।

(ख) "स्वास्थ्य सेवा" भन्नाले आधुनिक चिकित्सा (एलोप्याथी), आयुर्वेद, होमियोप्याथी, युनानी, प्राकृतिक चिकित्सा, अकुपञ्चर, सोवारिगपा (आम्ची) चिकित्सा पद्धतिमा आधारित भई प्रदान गरिने प्रतिकारात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, निदानात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक र प्रशामक (पालिएटीभ) सेवा सम्झनुपर्छ ।

(ग) "दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन)" भन्नाले श्रव्य, दृश्य वा अन्य संचार मध्यमबाट एक स्थानमा रहेको चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीले सेवा प्रदान गर्ने क्रममा थप ज्ञान, शीप आवश्यक परेमा वा सल्लाह प्रदान गर्न द्विविधा भएमा सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको अर्को स्थानमा रहेको चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीबाट लिने परामर्श वा उपचार सहयोगलाई सम्झनुपर्छ । यो सेवा विरामी स्वयंले पनि आफूले चाहेको स्वास्थ्य संस्था वा चिकित्सकसँग परामर्श गर्न सक्ने अवस्था समेतलाई सम्झनुपर्छ ।

(घ) "स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले सरकारी स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित गैर-सरकारी वा निजी वा सहकारी वा गैर नाफामूलक सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थालाई समेत जनाउँछ ।

(ड) “दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) प्रदायक संस्था” भन्नाले मन्त्रालयले तोके बमोजिमका स्वास्थ्य संस्थाहरू सम्झिनु पर्छ।

(च) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकारको स्वास्थ्य विषय हेर्ने मन्त्रालयलाई सम्झिनु पर्छ।

(छ) “महाशाखा” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा विभाग अन्तर्गतको उपचारात्मक सेवा महाशाखालाई सम्झिनु पर्छ।

परिच्छेद -२

दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) प्रदान गर्ने प्रक्रिया तथा मापदण्ड

३ दूर चिकित्सा सेवा : प्रदान गर्ने प्रक्रिया देहाय बमोजिम हुनेछ (टेलिमेडिसिन)

(क) स्वास्थ्य संस्थामा आएका सेवाग्राहीहरूको उपचारको क्रममा विशेषज्ञको सेवा वा परामर्श आवश्यक परेमा दूर चिकित्सा सेवा प्रदान गर्ने सूचीकृत स्वास्थ्य संस्थाबाट प्राप्त गर्न सक्नेछ।

(ख) टेलिमेडिसिन सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाहरूको संरचना अनुसूची -१ मा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(ग) दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड अनुसूची-२ मा भए बमोजिम हुनेछ

(घ) दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) संचालनको लागि महाशाखाको अस्पताल अनुगमन तथा सुदृढीकरण शाखा फोकल युनिट हुनेछ।

(ड) यो कार्यक्रम नेपाल सरकारको दूर चिकित्सा संचालनका लागि सूचीकृत भएका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट लागु गरिनेछ, यस सम्बन्धी कार्य महाशाखाबाट हुनेछ।

(च) निजी, सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूबाट दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) संचालन गर्न अनुसूची-बमोजिमको मापदण्ड पुरा भएका संस्थाहरूले सेवा लिने संस्थाहरूसँग सम्झौता गरी महाशाखाबाट अनुमति लिनुपर्नेछ।

४. जनशक्तिको व्यवस्था: स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूले मौजुदा जनशक्तिलाई नै आवश्यक तालिम दिई टेलिमेडिसिन सेवा प्रदान गर्नुपर्नेछ। जनशक्ति अनुसूची - ३ बमोजिम हुनुपर्नेछ।

५. सेवा शुल्क: सरकारी स्वास्थ्य सेवामा दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) निःशुल्क प्रदान गरिनेछ। निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने सेवा शुल्क मन्त्रालयले तोकेबमोजिम हुनेछ

६. सेवा प्रदायक संस्थालाई प्रतिवेदनको आधारमा त्रैमासिक रूपमा सम्बन्धित मन्त्रालयबाट शोधभर्ना हुनेछ।

परिच्छेद - ३

अनलाइन तथा अफलाइन स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

७. अनलाइन स्वास्थ्य सेवा सूचीकृत गर्ने तथा संचालनप्रक्रिया:

- (१) प्रचलित ऐन बमोजिम दर्ता भएको संस्थाले जनस्वास्थ्य सेवा नियमावलीको अनुसूची ३ बमोजिमका विशेषज्ञ सेवा संचालन गर्न प्रदेशको स्वास्थ्य हेर्ने मन्त्रालयमा र सोही नियमावलीको अनुसूची -४ बमोजिमको विशिष्टकृत सेवा संचालन गर्न निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (२) उपरोक्त बमोजिम प्राप्त निवेदनलाई मुल्यांकन गरी उपयुक्त लागेमा सम्बन्धित निकायले सूचीकृत गर्नेछ र सो को मान्यता अवधि ४ वर्षको हुनेछ। नवीकरण गर्न चाहेमा म्याद समाप्त हुनु भन्दा ३ महिना अगावै निवेदन दिनुपर्नेछ र सम्बन्धित निकायले नवीकरण गर्नेछ।
- (३) सूचीकृत संस्थाले मेडिकल मोबाईल एप्स तथा वेवसाइटमा personalized login system, online ticketing, billing, appointment, treatment packages, सेवा शुल्क, follow up, report saving उपलब्ध सेवा, उपचार पाउने स्थान, समय, उपचार गर्ने चिकित्सक (स्वास्थ्यकर्मी) को विशेषज्ञता र आधिकारिकता वारेमा जानकारी हुनुपर्नेछ साथै वेवसाइट र एप्लिकेशन प्रयोगकर्ता मैत्री हुनु पर्नेछ। उक्त विवरण सबैले थाहा पाउनेगरी वेवसाइटमा राख्नु पर्नेछ ।
- (४) सूचीकृत संस्थाले सेवा प्रदान गरेको तथ्यांक नियमित रूपमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (५) सूचीकृत संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम सेवा प्रदान गर्नुपर्नेछ। यसो गरेको नपाइएमा प्रचलित कानून बमोजिम कार्यवाही हुनेछ र उक्त संस्थाको नाम सूचीबाट हटाइनेछ ।

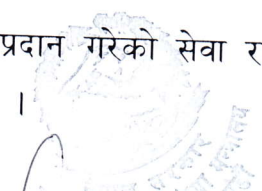
परिच्छेद - ४

अनुगमन, अभिलेख तथा प्रतिवेदन

८. अनुगमन: सेवा संचालन सम्बन्धमा सेवा प्रदायक संस्थाको संघबाट र सेवा प्राप्त गर्ने संस्थाहरूको सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय तहबाट हुनेछ ।
९. अभिलेख राख्ने सेवा प्रदायक संस्थाले सेवा प्रदान गर्ने कर्मचारी, प्रदान गरेको सेवा र सेवाग्राहीको विस्तृत विवरण अनुसूची - ५ अनुसार भरी अभिलेख राख्नुपर्ने छ ।

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

९. अभिलेख राख्ने सेवा प्रदायक संस्थाले सेवा प्रदान गर्ने कर्मचारी, प्रदान गरेको सेवा र सेवाग्राहीको विस्तृत विवरण अनुसूची - ५ अनुसार भरी अभिलेख राख्नुपर्ने छ ।
१०. प्रतिवेदन गर्ने : दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन) प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्थाले सम्पादन गरेको कार्यको प्रतिवेदन तोकिएको सफ्टवेयरको माध्यमबाट मासिक रूपमा गर्नेछ ।

परिच्छेद - ५

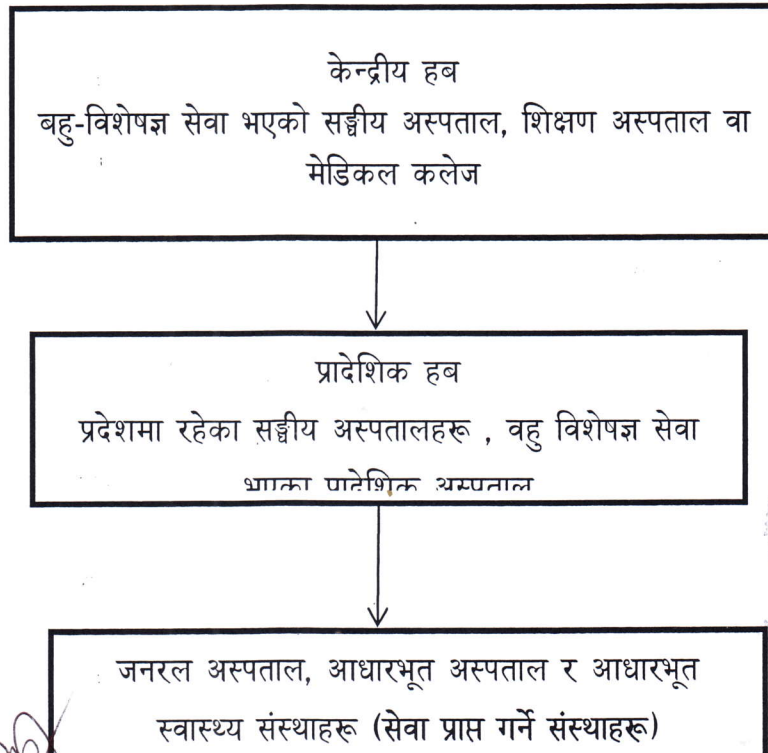
विविध

११. गोपनीयता सम्बन्धी : स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दा सेवाग्राहीको स्वास्थ्य अवस्था, निदान, उपचार लगायतका सूचनाहरू गोप्य राख्नु पर्ने छ ।
१२. सेवाको आधिकारिकता : यो कार्यविधि अनुसार सूचीकृत भएका संस्था र स्वीकृत माध्यम मार्फत प्रदान गरिने सेवा मात्र आधिकारिक मानिने छ ।

नोट: यस अघि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यविधि रद्द गरिएको छ ।

अनुसूची - १

संघीय संरचनामा प्रस्तावित दूर चिकित्सा सेवा (टेलिमेडिसिन)

अनुसूची - २
सेवा प्रदायक संस्थाको मापदण्ड

१ स्वास्थ्य सेवा प्रदायक संस्थाहरूको भौतिक पूर्वाधार

क्र.स	मापदण्डको आधार	कैफियत
१	कार्यालयको कोठा -१	
२	डेस्क-१	
३	कुर्ची-२	
४	ल्यान्डलाइन फोन-१	
५	यु.पी.एस.-१	

२ उपकरणहरू

क्र.स	मापदण्डको आधार	विशिष्टता (Specification)	कैफियत
१	desktop-1	15" I5, Latest generation	
२	Digital Camera -1	HD quality	
३	Internet	High Speed (१ MBPS Minor above)	
४	Android phone-1,Android tablet-1		
५	Scanner -1		
६	Video Conference Camera system -1		

अनुसूची - ३

मानव संसाधन

दूर चिकित्सामा अनुभवी विशेषज्ञ चिकित्सकको नेतृत्वमा तपसिल बमोजिम जनशक्ति हुनेछन् ।

क्र.स	सेवा प्रदायक	संख्या	कैफियत
१	senior Doctor (Rotation)	1	
२	Information Technology Officer	1	
३	paramedics	As per required	3 for 24 hours 1 for 12 hours
४	Office Assistant	1	

अनुसूची - ४

निजी, सहकारी तथा गैर -सरकारी संस्थाहरुबाट दूर चिकित्सा सेवा सञ्चालन सूचीकृत फाराम

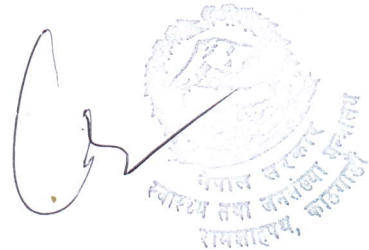
१. संस्थाको नाम:
२. संस्थाको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना):
३. संस्था संचालक :
४. संस्थाले प्रदान गर्ने सेवाहरुको सूची :
५. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक उपकरणहरुको विवरण (मापदण्ड अनुसार):
६. संस्थामा सेवा पुर्याउने कर्मचारीहरुको विवरण सम्बन्धित मापदण्ड अनुसार :

नोट: दुर चिकित्सा सेवा सञ्चालनकालागि निवेदन दिँदा संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु

१. निवेदन फारम
२. कम्पनी दर्ता/संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलिपि
३. संस्था/कम्पनीको विधान/प्रबन्ध-पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि
४. स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि
५. भौतिक सामग्रीको विवरण (अनुसूची ४ अनुसार)
६. प्रदान गरिने सेवाहरुको विवरण
७. कर चुक्ता प्रमाणपत्र (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)
८. संस्थामा काम गर्ने जनशक्ति सम्बन्धि विवरण
  - क) सम्बन्धित कर्मचारीको बायोडाटा
  - ख) शैक्षिक योग्यता, तालिमका प्रमाणित प्रतिलिपि
  - ग) प्राविधिक कर्मचारीको हकमा सम्बन्धित काउन्सिलको दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

M. S.

S. S.

अनुसूची - ५
सेवाग्राहीको अभिलेखको ढाँचा
अभिलेख प्रतिवेदन

टेलिमेडिसिन हबहरुले दिएको टेलिमेडिसिन सेवाको विवरण निम्न बमोजिमको फाराम भरी प्रत्येक महिना महाशाखा तथा मन्त्रालयमा email मार्फत पठाउनु पर्नेछ ।

टेलिमेडिसिन सेवा प्रतिवेदनको ढाँचा

अस्पतालको नाम : .....जिल्ला..... प्रदेश..... महिना .....

सेवाग्राही जम्मा संख्या	सेवाको किसिम software / video conference/phone	Indoor संख्या	OPD संख्या	इमर्जेन्सी संख्या	Telemedicine द्वारा दूर चिकित्सा शिक्षा /CME संचालन भएको पटक

बिशेषज्ञ सेवा प्रदान गरिएको क्षेत्र	संख्या
General medicine	
Surgery	
Obs / Gynae	
Pediatrics	
Orthopedics	
Dermatology	
Neurology	
Other:	

रिपोर्ट बनाउने व्यक्तिको नाम र सहि .....

कार्यालय प्रमुखको नाम र सहि .....

Mah,

Jho

स्वास्थ्य विभाग
नेपाल